

„Přeshraniční ekologická výchova v oblasti ochrany přírody a trvale udržitelného rozvoje v Českosaském Švýcarsku, Hornolužickém pohoří a Lužických horách“

Kvíz k přírodovědné exkurzi pro dospělé – „Zapomenutý hrad Karla IV. na Žitavsku“:

1. **Karlsfried** založil v roce 1357 český král a římskoněmecký císař Karel IV. a hrad měl za úkol střežit bezpečnost a vybírat clo na důležité zemské cestě. Nově založený hrad zapadá do kontextu královských novostaveb, které nesou jméno zakladatele jako např. Karlštejn, Karlsberk, Karlshaus nebo Karlovy Vary.

Víte, co znamená jméno hradu v českém jazyce?

- a) Karlův kámen
- b) Karlova koruna
- c) Karlův mír

2. Aby bylo možné naplňovat jednu z hlavních funkcí hradu, kterou bylo vybírání cla, musela být vytvořena **údolní uzávěra**. Došlo tak v širokém mělkém údolí k přehrazení starších cest příkopem a valem a tím se sjednotila cesta přímo pod patu skalního suku s hradem. Toto přehrazení pak řadí hrad Karlsfried do nepříliš široké skupiny uzávěrových hradů, jejichž částí opevnění procházela důležitá zemská stezka.

Víte, jaký termín se vztahuje k údolní uzávěře či bariéře v německém prostředí?

- a) Talsperre
- b) Tutrsperre
- c) Letzi

3. Stará **středověká cesta** se zařezává charakteristicky do terénu. Zahloubení může být od několika centimetrů až po metry a souvisí s řadou faktorů, jakými jsou četnost používání cesty, tvrdost půdního a geologického materiálu, kterým cesta prochází nebo sklon cesty, kdy nejčastěji jsou komunikace dobře čitelné při stoupání a klesání terénu. Rovněž rozbahnění jedné z cest či velký vývrát v cestě mohl způsobit proježdění nového zářezu těsně vedle cesty starší. Také hustý dvousměrný provoz mohl způsobit, že v terénu je cest několik vedle sebe anebo se různě propojují či na jedné cestě najdeme jakousi „výhybku“ pro možné vyhnutí protijedoucích. Cesty tak vytváří charakteristické svazky.

Víte, jak se nejčastěji staré cesty zachované v lesích kolem hradů i jiných archeologických lokalit označují?

- a) vozové cesty
- b) úvozové cesty
- c) úvalové cesty

4. Pod hradem u dnešní silnice, která kopíruje směr staré cesty, se zachovaly dva **kamenné kříže** německy zvané Duelstein. Otázka jejich umístění může mít nejspíše dvě příčiny. Jednou je označení přechodu zemské hranice mezi Čechami a Lužicí. Obecně častější příčinou je odkaz křížů k nějakému neštěstí či sporu, kdy součástí právního narovnání bylo postavení takového kříže. Kříž pak může v některých případech nést i rytinu zbraně např. meče nebo kuše, která je pak nejčastěji interpretována jako vražedný nástroj.

Víte, jakým tradičním názvem jsou kamenné kříže nazývány?

- a) umrlčí kříže
- b) smírčí kříže
- c) směrové kříže

5. Hrad Karlsfried obsahoval dvě poměrně subtilní **úzké věže**. Jedna je situována na vrcholovém skalním bloku v hradním jádře a kontrolovala cestu přicházející od Žitavy. Druhá je situována na opačné straně v předpolí hradu nad vlastním vstupem do hradního areálu. Obě věže tak především kontrolovaly oboustranně přicházející, u kterých bylo nutné za převážené zboží vybrat přiměřené clo.

Víte, jak se taková věž pro pozorování okolí hradu správně jmenuje?

- a) bašta
- b) věžice
- c) hláska

Europäische Union. Europäischer Fonds für regionale Entwicklung: Investition in Ihre Zukunft / Evropská unie. Evropský fond pro regionální rozvoj: Investice do vaší budoucnosti

Ziel 3 | Cíl 3
Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
2007-2013. www.ziel3-cil3.eu

